

waard
orden.
syboom
niet der
yclopae-
dat hij
er in het
in de
en zijn
minuets
hte een
n stopt,
Theo-
is geen
van.
t levert
blodion-
die van
het ge-
gen ge-
t pro-
na zon-
drd ge-
die zich
an den
positie
et hart.
n deze
de te
aan de
toldoen,
hooren
nen ver-
aar men
o ook
deze of
ter, van
oelijk-
gekozen
beschik-
en punt
stuk-
elkaar
een niet
dieper
e sym-
wereld
men-
daarom
lingen,
ischers
it drukt
at hen,
ngen,
ij het
sprenken
concert
te be-
om in
en; of
et zin-
ng van
is er
erber-
in, oud
zin, en
n, diep-
te proe-
le deze
securig
loeden,
het op-
ellen.
r heeft
en met
genover
rogram
dan de
ja, dat
gelet
n mee-
erkt op
levens
en.
et men
ren is,
komt;
geen
ar zou
mede-
it den
n wor-
waar-
andoe-
dingen
n jubel
n door
ich tot
n, het-
is hart
oit aan
de uit-
en ten
weder-
in zijn
tonen-
en uit-
meer
erdoor
it hun
e ade-
groote,

vooral met de classieke componisten. Deze toch zijn geïnspireerd; wat zeggen wij, dat ze onder de machtige golvingen van het menschelek hart, nu niet in persoonlijke, maar in generalen zin, als bedolven worden, onder duiken, en dan weer boven komen.

Van hen gaat dus in de tonenwereld een ademen der siele uit, doch dat niet beperkt en persoonlijk is, maar tonenutit geeft aan de geestelijke stroomingen, die in een bepaald tijdperk, door het menschelek hart en geheel de wereld van het menschelek leven gaan.

Ze vertolken die stroomingen niet, maar ademen ze uit, tot hun adem stolt in hun compositie, en uit die composities opgesmolten, straks in uw hart indringen.

En daardoor nu juist wordt de classieke muziek, waar ze uiting geeft aan een *verderfelijke* strooming in het menschelek hart, een der machtigste middelen, waardoor „de geestelijke boosheden in de lucht” op de keurigste talen van hun tijd inwerken.

Bij Meijerbeer, in het revolutionaire tijdperk heeft een ieder dit gevoeld. Bij Wagner glapte Litz dit, en uit den strijd, voor en tegen hem gevoerd, blijkt genoeg de antithese. Over Beethoven aarzelen velen nog, omdat de reuzenwieling van zijn muziekalen geest nog uit de suiverder gewarwording opkwam.

Maar hoe men ook over meer dan één van deze Maistro's oordeelen moge, ja ook al stelt men architectonisch een schadelijk compositist hooger, al alles neemt het feit niet weg, dat ook in deze machtiger muzikale composities een geest woont, en dat die geest door en uit en onder deze compositie macht over het menschelek hart erlangt.

Beproeft de geesten of ze uit God zijn, want vele schadelijke geesten zijn uitgegaan in de wereld, geldt ook, en helaas maar al te zeer, van de wereld der tonen.

Ook al geven we dus toe, dat zulk een uitvoering zulk een sterk effect op uw hart niet van tens hooren kan erlangen, ook niet van twee maal, toch vergeet men niet, dat, wie in een diepe compositie muzikale inleiden wil, niet rust er bij ze tien en twintig maal hoorde, ze zelve bestudeert en er zich inwerkt, en door een nacht als van een Delila verlost, niet kan rusten, eer hij zijn hart geheel onder de macht der compositie gevangen heeft gegeven, eenvoudig wijl hij eerst als gevangen man volop geniet.

KUYPER.

WEGGEJAAGD.

Buitengemeen overkwikkelijk is het treuspel dat deser dagen te Amsterdam in de Oud-Gereformeerde kerk van Van den Oever is afgespeeld.

Van den Oever had met zijn kerkeraad den heer Ozinga als tweede predikant aangesteld, en deze had alrege zijn invloed doen strekken, om het volk dat in deze kerk saamkomt, naar in normale Gereformeerde paden te leiden.

Maar dit schijnt den hoogst excentrieken Van den Oever niet naar den zin te zijn geweest, en dit deed hem besluiten den heer Ozinga onschadelijk te maken.

Een nietig geschil over de vraag, of het raadzaam was, den Heere Christus als onzen Broeder toe te spreken, wierp de vonk in het krui. Van den Oever besloot nu door te zetten. De halve kerkraad ging met hem, de andere helft met Ozinga mee. Het kuddelike splitste zich. Van den Oever riep de politie te hulp. En zoo werd Ozinga buiten de kerkdeur gezet.

Daar komt er nu van, zoo men de eerste beginselen der Gereformeerde kerkregeling opzij zet, als kerkje op zichzelf gaat staan, en dus geen meerdere vergaderingen van *zedelijke kracht* heeft, om geschillen bij te leggen, of c. q. recht te doen.

In zulk een kerkje concentreert zich natuurlijk alle officiële macht in één man. Zulk een man weet het beheer van de bezittingen der kerk wel zoo te regelen, dat hij altoos het heft in handen houdt. En wel is er dan nog een kerkeraad, maar als het er op aankomt blijkt duidelijk, dat deze kerkeraad niet het minste kerkelijk plichtbesef heeft, aan handen en voeten gebonden ligt, en springt zoodra het factum, in dit geval Van den Oever, zijn wil door wil zetten, en niet allen bereid zijn mee te volgen.

Het vlugschrift *Weggejaagd*, waarin de heer Ozinga deze zaak mededeelt, en dat hij den uitgever De Die verscheen, bied dan ook alles behalve een verkwikkelijke literatuur.

Haast schaamt men zich er over, dat dat alles zoo kan toegaan, onder de valsche lijeschen Gereformeerde vlag.

Toch heeft de lezing van dit vlugschrift het goede effect, dat men van het ongeoorloofde en onhoudbare van dit erger dan independentistisch drijven, volkomen overtuigd wordt.

Ook de heer Ozinga zal nu van achteren zelf wel gevoelen, dat betere bestudeering van het Gereformeerde kerkrecht hem zou weerhouden hebben, om ooit in zulk een onhoudbaren kerkelijken toestand in te gaan, en hem al dit leed zou bespaard hebben.

KUYPER.

Uit de Pers.

Het is niet zonder belang uit Ozinga's brochure de bladzijden over te drukken, waar hij mededeelt, hoe het in den dusgenaaften kerkeraad van Van den Oever toeging.

We lezen dienaangaande op blz. 9-15: Daarop volgde Maandag 7 November een kerkvergadering. Nu een kleine intermezzo. Sinds ik de gemeente diende — Juni 1884 — kwamen elken Maandag in de kerkkamer de heeren Van Oosterom, scriba, de diakenen van Boven en Abcouwer (doch

deze sedert twee jaar) en ook mijn persoon. Dan werden de collecten geteld, uitbatalingen gedaan administratie gehouden over alles wat de gemeente aangaat, enz. Van Oosterom bediende het sedert 1881 met de grootste trouw en stipte eerlijkheid, wat door alle daarbij betrokken personen erkend wordt. Op den eersten Maandag in de maand begonnen wij daarmee om zes ure, tezamen de administratieve zaken over te kerkeradsvergadering uit den weg te hebben. Dus kwamen wij 7 November op het gewone uur (6 uur). Er bevoonden zich toen in de consistoriekamer: C van Doven en U. Freese. Een diaken die sedert Januari in den kerkeraad zit. De laatste werd opengemaakt en ook de blommant, waarvan Van Oosterom, Abcouwer en ik, ieder een verschillend sleutel dragen, maar de laatste was niet te openen. Waartoe? Het bleek, dat konden wij slechts gissen. 1) Daarop begon de vergadering. Het gebed voor den kerkeraad werd gelezen, en daarna de door den kerkeraad geplaatste advertentie, waarna hui allen en ook mij gevraagd werd of wij het hiernaede eens waren. Op het uitgesproken „ja” werd door v. d. Oever gezegd: ik verklar, jelsi vervallen van de Oud-Gereformeerde gemeente en Ozinga van zijn ambt als predikant. Het moet nog optekenen, dat alle onderling, een diaken en een oud-diaken aan mijne zijde stonden, en dat v. d. Oever twee leden van de gemeente had medegenomen, die nog nimmer stitig in den kerkeraad hadden en ik vroeg: Wat moeten die mannen hier? Antwoord: Dat is de nieuwe kerkeraad. Dit is volgens de Dordtsche Synode. De leer beoordeelt die. Ik vroeg verder: Moet gij dat de ontzage van mij weigert? Ja, zegt v. d. Oever, je bent rechtelijk en juridisch ontzagen. 2) Toen ontspan zich een debat dat ik niet kan mededeelen en ook voor het publiek van geen belang is. Alleen de hoofzaak moet weten; die is: dat diaken Freese mij toevoegde: Gij zijt een doode man. God heeft u nog nooit tien minuten vroetoedigheid anders moet je oogen niet durven opstaan. Gij mist elke kerkelijke toeleraar, en zij er voort: hoe geroepen. Gij brengt met uw leer het volk op een dwaalvoet en ieder oogenblik in uw preken tast gij het volk (Gods?) aan. Lezer! daar kon ik het mede doen. vindt gij het niet? Mijne bemerking hierop was, dat ik mijn ontzage niet aan nam en predikant bleef bij de Oud-Gereformeerde kerk.

Toen stelde van den Oever voor, om mij het te laten, maar, zede hij een offer moet er vallen, dan moet die schoenmaker (van Oosterom) en de groentebouwer (Abcouwer) er uit en dan doe ik het om Ozinga. De twee genoemde mannen stonden op en zelden: Nu dan leggen wij voor ds. Ozinga onze posten gaarne over. Ik stond op en zede tegen den heer Oever: Dan zal ik blijven bij uwe gezin? Die wij ik af. Ik heb geen kwaad gedaan en dus geen grane noodig en ook zullen die twee mannen er niet uit met hun wil ik gaan of vallen. Van den Oever trachtte toen twee onderlingen over te halen naar zine zijde, dat hem niet gekruke en zede eindelike Nu, is de Heere God, dan volgt gij mij, en is die Baal (God), op mij wijzende, dan volg hem na! Eendelike schreef de man, toch te gevoelen, dat het ook niet ging en zede toen voor zelf te retireeren. Daar kwam zine partij echter tegen op. Toen zede hij: Nu hokt het Ozinga neemt zijn ontzage niet aan, doe jelsi dan een voorstel. Ik zede: Welnu, gij hebt wel vijf en twintig maal voorgesteld om de kerk aan de Overtoom te hebben, en ik de kerk in de Vijnd straat, laten wij dat doen. Nu was het antwoord: geef dan maar zwart op wit. Den anderen daag vergaderden wij maaken een stult, inhoudende de bepalingen hoe de kerkeraad de kerk wilde aanvaarden; dat werd Vrijdag 11 Nov. ingeleverd, en Maandag 14 November werd weder vergaderd om daarover te besluiten. Toen werden vijf verzoekt het allen te onderreeken en was de afspraak: dan zou vóór 1 December de zaak maar aflopen, en de predikanten bleven dus voorloopig geregeld gelijk zij waren. Daarop kreeg ik 16 November het volgende briefje: 5)

16 Nov 92

DS M OZINGA

Wil U Oosterom en Abcouwer vragen om zondagmorgen a. k. niet de kerk dienst waartemmen in de Vijndstraat maar wel aan de Overtoom. Om onangenaamheden voor te komen, waar 1.1 zondag avond een begin vertoonen, komen ze na gewaarhuwrecht. Dan zal ik hun den dienst weigeren met of zonder kracht. U d

A. V. D. OEVER

Daar verschijnt het *Predikantenbulletin* voor Zondag 20 November en daar lees ik (ik gaf altijd de heuten op) dat voor den predikant op Dinsdagavond 18 geschapt ben, en v. d. Oever in mijn plaats zal optreden. Na ondervoel bleek mij dat v. d. Oever dit eigendunkel had gedaan. Met het oog niet ging naar konklude ik dat 20 November af. Daar kwam ik 5 avonds in de Vijndstraat en hoorde dat v. d. Oever, die inmiddels had afgekondigd, dat Ozinga's avonds voor het laatste zou preken, Dinsdagavonds mijne catechisatie zou waarmaken, omdat ik de jeugd niet goed onderwees, want ik leerde uit Doedels. 4) Dat wilt ik echter niet doen, ik heb het kandel besloten. Ik diende den H. Doop en preste over Zondag 9. Er overte, echter gekomen de drie diakenen van v. d. Oever. Dat dit niet zuiver was, begreep ik, maar wat het beduilen moest, begreep ik niet. Later kwam ik alles te weten, ook dat v. d. Oever's morgens verslag had gedaan waarom hij de kas zelf in bewaring had genomen enz. tevens dat hij voor mijne beuten op Zondag 27 November altemand had afgekondigd, dat hij besteld had, zoodat ik van ten welk ik ging naar huis en vond toen Maandagochtend 21 November, 7 uur, in mijn briefbus het volgende stuk:

NIEUW AMSTEL EN AMSTERDAM, den 17 Novb: 1892.

Aan den heer M. Ozinga.

Mijnheer!

De kerkeraad der Oud gereformeerde gemeente te Amsterdam en Nieuw Amstel, maakt U met deze bekend:

Uwe onuivere prediking niet naar de duidelijke letter van Gods Woord Gal: 5: 9 en 10; Filip 1: 16a; 1 Tim 6: 3 en 4; moeten wij naar Gods woord handelen Thms 5: 10.

Gij zijt meermalen vermaand in het bijzonder en in de kerkeraad volgens Mat 18: doch gij hebt U openlijk in uw recht gesteld in de Courant „Herout” 770. Gij hebt bekendt uwer dwaling gedaan in het openbaar Herout 772, dit hebt gij uwer weersproken door in te stemmen met een valsche geplaatst schrift, door de afgevalen kerkeraadsleden in de Herout 774, also in de wereld ergernis gegeven, en God en de gemeen te bedroeven en ontzeeren.

Waarvoor ont doet ik 1 Cor 5: 12 ja bij het de 3 formulieren van eenhild sedert langen tijd geschonden en verbroken als geen *him* maar twee gemeenten ge maakt tegen Gods woord 1 Cor: 1: 10. Filip 2: 2 en om uwe afwijling duidelijke te doen nikt men, dat gij uw eigen vonnis heeft getekend om de kerk te luven tot schuld der kerk en schending der Gemeente.

Alsoo nu valsch prediker één die de wereld ergernis geeft in de Courant en een Scheinmaker, waardoor wij U den dienst opzeggen, de predikatoer der Oud Gereformeerde Gemeente ontzeggen en verbieden U in naam van den drie eenigen God de bediening der Sacramenten.

Da is bekend gemaakt op de prekestool Art 80-81, der Dordtsche Synode 1683-17.

De kerkeraad voornemend.

A. V. D. OEVER

G. VAN ROVEN,

U. FREESE,

J. STRAN

Deze afstingsbul? Is letterlijk overgenomen. Van de daarin genoemde medigvolgende vermaningen heb ik en de mede onderteekenaars van dit stuk er nooit eens vernomen. Tevens merke de lezer op, dat er besluten was dat mijn zaak zou aflopen met het plaatsen van mijn advertentie. V. d. Oever sloeg mij verlaarst hij, dat de kerkeraad door zine tegen advertentie, omdat hij dien laster voor zine rekening niet wilde nemen, zichzelf van de kerk heeft afgescheiden.

1) Het spreekt van zelf, dat wij hier niet aan oecumenische bedoelingen denken, maar toch wist ik toen reeds dat v. d. Oever wilde waar maken, wat hij gezegd had: „Je zult er uit, al zal 't mij dodeliken kosten.”

2) Deze keurige combinatie is natuurlijk niet voor mijn rekening.

3) Letterlijk overgenomen.

4) Ik gebruik op catechisatie voor kinderen beelden 16 jaar Dordtsche Bijbelsche geschiedenis, boven de 16 jaar het bekende Hellenboek.

Zoo ziet men waartoe zulk gezelschapshoud onder den naam van Kerk leidt.

Het is niets dan het meest naakte Independentisme.

KUYPER.

Officieele Berichten.

Met verhoging uit het Kerkblad van 9 Dec.

Vergadering van de Classe Gorinchem gehouden den 3den Nov. 1892 te Gorinchem.

Namens de roepende kerk opent Ds. K. van Goor de vergadering.

Tot praeses voor deze vergadering wordt benoemd Ds. Van Goor tot vice-praes Ds. Engelberts tot scriba Ds. Sluiter.

Naar aanleiding van de acta der vorige vergadering deelt de praeses mede:

a. dat de Classe Dordrecht haar voorstel omtrent de kerken van Giessen Oud- en Nieuwkerk, Ootoland en Molensgraaf heeft ingetrokken;

b. dat 't verzoek van de kerk te Vuren niet is aangenomen door de Provinciale Synode van Gelderland;

c. dat 't advies door de kerk van Gorinchem B de vorige maal ingewonnen ten goede heeft.

En bericht over ineenstemming van de kerken te Gorinchem wordt met blijdschap ontvangen en goedgekeurd.

Na het afdoen van eenige huizaken, en het regelen van comulentschappen en vacatuurdiensten, worden de broeders Ds. Van Goor en onderling W. Scherpeneel belast met de samenstelling van een Visitatie-reglement hetwelk aan het oordeel van de volgende vergadering zal worden onderworpen.

De kerk van Leerdam zal de volgende vergadering samenroepen — die gehouden zal worden den 2den Februari 1893 D. V.

De vergadering wordt door den praeses met dankzegging gesloten.

Verslag van de Classis Tholen, gehouden den 3 Nov. 1892.

Alle kerken der Classis waren vertegenwoordigd, sommige door een Diaken, aan wie ook nu een keurstem werd verleend.

Eene Acte van ineenstemming der kerken A en B te Bergen op Zoom werd voorgelezen en goedgekeurd. De goede verstandhouding aldaar werd met blijdschap vernomen.

Verslag werd gedaan van de Prov. Synode Bergen op Zoom werd weder aangewezen als roepende kerk voor de volgende vergadering.

Op gewone wijze werd de vergadering geopend en gesloten.

Kort Verslag van de vergadering der Classis Middelburg 8 November 1892 te Middelburg.

Door Ds. De Jager is de vergadering geopend. In het moderamen zijn gekozen, tot praeses Ds. v. d. Hoorn, tot scriba Ds. De Wolf, tot assessoren Ds. De Jager en Ds. Gommer.

De korte predicatie te houden door Ds. v. d. Velden, kan wegens de vele werkzaamheden der vergadering niet gehouden worden. In de eerste plaats worden een drietal ingekomen stukken met klachten uit een drietal kerken behandeld.

Na de behandeling van een aantal rapporten, komen verschillende voorstellen aan de orde. Aan de Geref. kerk van Grijskerke wordt de voorloopige goedkeuring der Classe gegeven op de aldaar tot stand gekomen samenstelling der beide kerken.

Op de vraag van Serooskerke (A): of kinderen van ouders, die geen van beiden tot eene Geref. kerk behooren door ons mogen gedoopt worden, bestaat geen groot verschil in den boezem der vergadering.

Ds. Oosten zal namens de vergadering op dit punt het advies innemen van een der hoogleraren aan de Theol. School en even zoo van een der hoogleraren aan de Vrije Universiteit.

Op de vraag van dienzelde kerk: kan het bezwaar opleveren, als men de H. Doop toedient vóór den Dienst des Woords antwoordt de vergadering, dat het aan het oordeel van elke kerk wordt overgelaten, of er vóór of na den Dienst des Woords zal worden gedoopt.

Op de vraag van dienzelde kerk, of er niet geleit moet worden op zuivere uitgaven van onze formulieren, waarin bijv. in de laatste vraag van het Doopformulier niet gevraagd wordt: „of gij niet belooft en u voornemt,” maar „of gij niet belooft en voor u neemt,” antwoordt de vergadering met de kerken op te tekken om te zorgen voor zuivere uitgaven der formulieren.

De regeling van het onderzoek volgens art VIII zal op voorstel van Middelburg (C), op de Provinciale Synode worden gebracht.

Op eene vraag van Middelburg (A): is eene kerk verplicht eene attestatie aan te nemen van iemand, die des Zondags werkzaam is? antwoordt de Classe: krachtens het kerkverbaod der Gereformeerde kerken behoort ieder, die met attestatie uit eene andere Geref. kerk, die met ons in kerkverband leeft, inkom, toegelaten te worden tot de kerk bij welke hij zich aansluit. Schendt hij den zabbat, dan moet hij daarna kerkelijk behandeld worden, teneinde hem tot bekering te brengen.

De kerk van Veere zal de kerken voor de volgende vergadering saamroepen.

De voorzitter spreekt namens de vergadering aan Ds. Wolf hartelijke woorden toe, met het oog op diens aanstaand vertrek uit deze Classe.

Kort verslag van de Class. verg. te Heerenveen 30 Nov. '92.

Ds. Westerhuis opent de verg. met gebed, en geeft het presidium over aan Ds. Brouwer. Bovendien zit ter verg. een drietal Deputaten Syn. Prov. ter assistentie bij het peremptoer onderzoek van Candid. Koppe, beroepen predt. te Idskenuizen.

Het examen in de gestelde vakken loopt bevredigend af en met algemeene stemmen wordt genoemde broeder tot de H. Bediening toegelaten.

Twee van de vier kerkvisitatoren doen verslag. Hetzelfde doen de Deputaten voor den arbeid in den Z. O. en W. hock van Friesland, zoo dringend noodig en niet ongezeegd.

De classis verneemt ook tot hare blijdschap, dat ook te Lemmer de kerken A en B zijn ineen gesmolten en hecht hieraan hare goedkeuring.

De vergadering wordt gesloten met dankzegging door Ds. Dijkstra.

Buitenland.

Frankrijk De kardinaal Lavigerie. De Franse Roomsche geestelijkheid leed een groot verlies door het afsterven van de kardinaal Lavigerie. Hij was vooral in de laatste jaren een van de meest gevierde mannen die de Roomsche kerk bezit. Vooral maakte hij zich bekend door zijn strijd tegen de slavernij, gelijk die nog in de binnenlanden van Afrika gevonden wordt.

Lavigerie was uit nederigen stand geboren; als geestelijke der Roomsche kerk doorliep hij alle rangen, totdat hij in 1867 tot aartsbisschop van Algérie benoemd werd. Door velen werd hem van dien tijd af den titel van „apostel der menschelekheid” gegeven. Voortdurend ging zijn protest uit tegen den slavenhandel, die nog altijd in Afrika gedreven wordt; hij voormaalige dreef de Brusselse conferentie door, waarbij vertegenwoordigers van geheel Europa den schandelijken handel in menschen vleesch in Afrika veroordeelden. Niet alleen stond hij met woorden de zaak der arme negers voor, maar een groot deel van zijne matige inkomsten besteedde hij, om zijne zwarte medebroeders te hulp te komen.

De Franse liberalistische bladen hebben ook woorden van lof voor den man, die de eerste was onder de Franse Roomsche geestelijken, om zich te buigen voor de republiek. Bij zekere gelegenheid, na den val van Boulanger, hield de kardinaal een toast op de Franse republiek, terwijl hij een muziekcorps de bekende Marsellaise deed uitvoeren. De Franse liberalisten, die tegenwoordig aan de regeering zijn, verheerlijken Lavigerie als een wijs raadgever van Leo XIII. Maar aan de andere zijde weet men ook te zeggen, dat de Algerijnsche kardinaal wel ten slotte op 84-jarige leeftijd zich verzoend heeft met de republiek, maar dat hij te voren den graaf van Chambord aanzette om de republiek omver te werpen en zichzelf de kroon op het hoofd te zetten.

Zeker is het dat de verzoende houding die de Franse geestelijkheid tegenover de republiek heeft aangenomen, de Roomsche kerk in Frankrijk niet in eene betere conditie heeft gebracht. Immers konden sommige leiders der Roomschen niet in de zwenking naar de republikeinse instellingen vinden, zoodat er verdeeldheid in het Ultramontaansche leger ontstaan is. Van die verdeeldheid weten de leiders in Frankrijk goed gebruik te maken, zoodat men tegen de Roomsche kerk zich nog vijandiger betoont, dan te voren ooit het geval is geweest. Wanneer de Roomsche curie de menschenkennis bezat, die haar gewoonlijk wordt toegeschreven, dan had zij dit moeten voorzien. Wat dan de Paus bewoog om het sein van onderwerping aan de republiek te geven? Het ideaal van Leo XIII is nog steeds altijd dat van Pius IX, de herstelling van de wereldlijke macht van den Paus. Omdat de Italiaansche regeering, door Bismarck's en Crispi's beleid, met Duitsland Oostenrijk samengaat, zoekt de Paus steun bij Frankrijk, tegen hetwelk het drievoudig verbond gericht is. Doch sedert Bismarck's afstreden is de zaak veranderd. De Franse regeering zoekt weder banden van vriendschap met Italië aan te knopen, en vindt daarbij steun bij niemand minder dan bij Crispi, die zich onlangs te Palermo zeer ten gunste van Frankrijk uitliet. Crispi is wel niet aan de regeering, maar zoekt toch weder aan het roer van zaken te komen.

Bekend is het dat Lavigerie het denkbeeld van „gewapend missie” voorstond, tegen het woord Gods: „niet door kracht, niet door geweld, maar door Mijnen Geest zal het geschieden.” Wel moet gezegd dat de overledene niet door middel van geweld van wapenen de Roomsche leer aan de arme negers wilde opdringen; neen door zijn broederschap van de „Sahara” wilde hij de gruwelijke mishandeling zijner natuurgenooten, desdoods met geweld, te keer gaan om te gelijk ook aan die ellendigen te brengen, wat hij voor het Evangelie hield. Een der warmste voorstanders van zijn denkbeeld, de kapitein Jacques, is bij zijne pogingen om de voor de Roomsche kerk en de beschaving in het zwarte werelddeel met geweld van wapenen te strijden, omgekomen.

Groote toebereidselen zijn gemaakt om de overledene kardinaal te Carthago met praal en pracht ter aarde te bestellen. Lang voor zijn dood had men de grafmonden voor hem gereed gemaakt.

Het kan niet ontkend worden dat Lavigerie zich heeft doen kennen als een man, die met woord en daad streed voor ongelukkigen die strafeloos vertrappt werden en nog worden.

Duitsland. Strijd tegen Harnack. Het kan haast niet anders, dat de zaak van Harnack nog steeds de harten en ook de penen in beweging houdt. Het is dan ook geen geringe zaak dat het blijkt dat in de persoon van prof. Harnack de school van Riischleeds zoover op den weg der ontkenning gekomen is, dat de driestweg gezege wordt, wij kunnen een deel van de geloofsbelijdenis der XII artikelen niet meer beamen. Een Duitsch kerkelijk blad schrijft: „Moet het ons niet pijnlijken aandoen en angst aanjagen, dat een deel onzer broeders, die met ons op hetzelfde geloof gedoopt zijn en belijdenis des geloofs afgeeden, welke ten deele een openbaar leetrant op zich genomen hebben, met de verplichting om de jeugd volgens de Evangelische belijdenis en den inhoud der Heilige Schriften des ouden en nieuwen verbonds, te onderwijzen, die zeggen dat zij belijden dat Jezus Christus onze Heer en Heiland in leven en sterven is, — plotseling verklaart dat het eene voor de wetenschap uitgemaakte zaak is, dat het oudste West-Europesche symbool den inhoud van het oorspronkelijke belijdenis van de kerk niet wedergeeft, en daarom den naam van herkenningsteeken der Christenen onder elkan-

der niet verdient, dat in het bijzonder de uitspraak over de ontvangenis en geboorte Christi niet tot het apostolisch Evangelie behoort en dat daarom elk historisch ontwikkeld geloovige daaraan aanstoet moet nemen?”

Wat zijn geen uitingen van het ongelooft, dat het Evangelie en zijne eischen ten allen tijde tot eene dwaasheid geweest is; ook niet uitingen van eene nieuwe godsdienstige ervaring of van eene originele intuïtie, die onder den invloed van het Evangelie geboren, zich gerust tot het voor godsdienstige indrukken vatbare hart wenden kan, met de noodiging te hooren om dan iets dergelijks te aanschouwen en te beleven.

In beide gevallen had de Evangelische Christenheid geen reden om zich bezorgd te maken, en evenmin behoefden zij zich bezwaard te gevoelen, wanneer bedoelde uitdrukkingen, uitspreken waren van de aan de Schrift gebou-

den conscientie en het resultaat van eene onwedersprekelijke uitspraak van de opperste oorkonde van ons geloof. Want verheugt zij zich in haar geloofsbelijdenis als met de Heilige Schrift overeenkomende, zoo kan zij zich niet aan den eisch onttrekken, de formulering der belijdenis naar de Heilige Schrift te beteren. Wij hooren echter veel meer waar de eene historische critiek, die haar onderzoek afgesloten heeft en van hare resultaten zoo zeker is, dat zij de haar wedersprekende getuigenissen der Schrift als ongelooftwaardig ter zijde stelt en door mededeeling van hare uitkomsten, datgene aan den geloovige zoekt aanstootelijk te maken, wat hem buiten die critiek nooit tot een aanstoet geweest is.”

Ook wijst het blad er op, dat Harnack zeer inconsequent is, door te leeren dat het zijn doel niet is om het apostolisch symbool afgeschaft te krijgen. Zoo spoedig als de uitspraken van Harnack historische zekerheid krijgen, moeten ook de XII artikelen uit de liturgie en de catechesis der protestantsche kerken verdwijnen. Niet alleen geloovigen die historisch ontwikkeld zijn, gelijk Harnack meent, maar alle geloovigen moeten eene belijdenis hebben die niet anders dan zuivere waarheid bevat.

Wij deelen dit niet mede om daarmee te betuigen, dat wij omtrent de wijze waarop tegen Harnack strijd gevoerd wordt, eens zijn, integendeel meenen wij dat tegen het bovinstaan veel op grond der Schrift is in te brengen, maar om te doen zien, welk een strijd op dit oogenblik in de Evangelische kerk van Duitschland woedt.

Als een staalje hoe de polemiek gevoerd wordt, deelen wij nog mede, dat professor Ziegler van Straatsburg, die zijn collega Harnack een handje wilde helpen, in een brochure, de bekende uitdrukking van Luther aanhaalt: Een christenmenschen is een heer over alle dingen en daarom ook over de apostolische geloofsbelijdenis. Daartegen voert een bestuurder van Harnack aan, dat de Straatsburger hoovleeraar de woorden „door het geloof” eenvoudig weglagt, en dat hij de tweede uitspraak van den hervormer over het hoofd ziet: „en door de liefde een knecht aller dingen ook van de apostolische geloofsbelijdenis.”

Zwitserland. Te Lausanne kwam van 8-10 November de Synode van de landskerk samen. Voornamelijk had deze vergadering zich bezig te houden met de vraag met welk formulier nieuwe lidmaten in de gemeente zouden worden opgenomen. Het oude formulier behelste o. a. de uitdrukking dat de nieuwe leden „den duivel en zijn werken, de wereld en hare begeerlijkheden, (convoities) hadden te ontvlieden.” Dit geschiedde dan aan den vooravond van den dag waarop de jongelieden zich in de wereld begeven, namelijk allerlei publiek vermaak gaan bijwonen. Men gevoelde dat het eene komedievoortooning is, de jongelieden te laten beloven de wereld te ontvlieden, en te weten dat zij na hunne belijdenis juist de wereld zullen ingaan. Het kwam er nu maar op aan, om iets voor hetgeen men wilde schrappen in de plaats te stellen. Hij die omtrent dit vraagstuk moest dienen van advies, de predikant Loës van Lausanne, beweerde dat het gebruikelijke formulier veel te dogmatisch en te intellectua-

listisch was, d. w. z. dat het te zeer letterstellig klinkt en te veel tot het verstand spreekt, en dat het oude, verouderde uitdrukkingen bevat, die niet meer in het kader van den tegenwoordigen tijd passen. Hij stelde voor, dat de bevestigende leeraar den nieuwen leden, de twaalf artikelen zou voorlezen en daarna het formulier waarbij men verklaart zich bij de kerk te voegen. Tot hiertoe sprak een van de nieuwe leden dat formulier in naam van al de anderen uit. Dit leverde vele nadeelen op, want soms bleef de schuchtere jongeling steken, soms verstond niemand iets van hetgeen de opzegger zede, terwijl zij die het niet behoefden op te zeggen, er niet op letten enz. Daarom moest de dienstdoende predikant het formulier lezen, daarna ieder der nieuwe leden bij hun naam noemen en deze dan met een „ja, met Gods genade” antwoorden. Vooraf moest hun de vraag worden voorgelegd of zij hiernaede het verbond dat in den doop met hen opgericht is, voor hunne rekening namen. Tevens zou door het doen van die vraag een einde gemaakt worden aan den strijd of ongedoopten al dan niet in de gemeenschap van de kerk konden worden opgenomen, eene quaestie, die vooral in Zurich reeds lang om oplossing roept. In steden waar vele nieuwe leden aankomen, zou ieder nieuw lid zich door den predikant zijner keuze kunnen laten bevestigen.

De commissie van advies omtrent dit vraagstuk, ging van de gedachte uit, dat aan de nieuwe leden geen vragen mogen gedaan worden, wier letterstelligheid inhoud zij niet verstaan, en ten deele ook niet verstaan kunnen; daartegen moest den nadruk gelegd worden op de noodzakelijkheid van de genade Gods tot zaligheid. Men moest den jongelieden als het wure geen eed en geen belijdenis van dogma's die men op dien leeftijd niet begreep, vragen, maar slechts de verklaring dat men bevestigde „met Gods genade tot deze kennis te geraken.”

De predikant Kohler wilde bij de oude praktijk blijven, hoewel met eene wijziging, doch niet velen vielen hem bij. Andere leeraars als Peyrolaz wilden geen bindende belofte door de nieuwe leden laten afleggen, omdat zij wel als „gero